

روستای سیاهمرد شاندرمن

سید مومن منفرد

سیاهمرد که به زبان محلی سییا مرد *Siyāmerd* گفته می شود بزرگ ترین، وسیع ترین و پرجمعیت ترین روستای شهرستان ماسال می باشد. این روستا در غرب شهر شاندرمن قرار دارد. نام روستای سیاهمرد در کتاب ولایات دارالمرز ایران - گیلان نوشته رایینو با ترجمه جعفر خمایی زاده به عنوان یکی از دهکده های شاندرمن آمده است. سیاهمرد قبل از انقلاب سه نفر کدخدا داشته است که عبارت بودند از :

۱ - فیض الله بگ حبیبی فرزند کبلا حبیب

۲ - غلامرضا حبیبی فرزند فیض الله بگ

۳ - شیرینقلی قلی پور فرزند کبلا ایزد

هم چنین مسئولیت خانه انصاف روستا بر عهده غلام حسین بشر دوست بود.

موقعیت جغرافیایی:

این روستا در جهت شمال به رودخانه مرغک و روستاهای بنه سرا *bəna sərā* و چاله *čālasƏrā* و در جهت مشرق به شهر شاندرمن و روستای پاشکم *pāškam* و در جهت مغرب به کوهستان ماسال و شاندرمن و در جهت جنوب به شهر ماسال و روستاهای کیشه خاله *kišaxāla* و گیلَه سرا *gilasƏrā* منتهی می شود.

وجه تسمیه:

به گفته یکی از معمرین منطقه شاندرمن میرزا لطف الله وزیری ، بعضی از اهالی روستای سیاهمرد از سیاهورود امامزاده هاشم *Siyāh Varud* به سِند *Send* فومن نقل مکان کرده اند . هم چنین اکثر اهالی روستا معتقدند که مردمان این روستا از فومن و شفت به خصوص از روستای سیاهمزیگی شفت به شاندرمن مهاجرت کرده اند و این روستا را سیاهمرد نام نهادند . به نظر می رسد این که می گویند سیاهمرد با دو نام سیاهورود و سیاهمزیگی مرتبط است، صحیح باشد.

رودخانه های سیاهمرد:

۱ - کَنز *Kanz*

کَنز یکی از مهمترین شعبات رود مُرغک یا همان رود شاندرمن می باشد که از بالای روستاهای دران *dərān* و چاله سرا از این رود سرچشمه می گیرد . رود مرغک در بین اهالی محل به نام های لاله ربار *Lāularəbār* ، پیله ربار *Pillarəbār* و راسته ربار *rāsta rəbār* معروف است. در همین ارتباط ضرب المثلی وجود دارد که عبارت است از :

کَنزِ راسْتَه رباری برآیه .Kanz rāsta rēbāri bērāya

- رودخانه کنز برادر رود مرغک است.

یعنی رودخانه کنز به علت داشتن انشعابات زیاد و مشروب ساختن مزارع بسیاری باید به همان میزان آبی که به مسیر رود مرغک می رود به مسیر رودخانه کنز هم برود. در ضمن این ضرب المثل موقع کم آبی به کار می رود.

انشعابات مهم رودخانه کنز Kanz عبارتند از :

الف : جواد سرا پند **javād sērā pand**

این انشعاب کنز قسمتی از مزارع شمال شرقی روستا معروف به محله جوادسرا را مشروب می سازد. می گویند که در گذشته شخصی به نام جواد در این محل زندگی می کرد و به داد و ستد می پرداخت و به این دلیل این محله به این نام خوانده می شود. در ضمن در کتاب رابینو ، این محله بنام جفا سرا **jafā sērā** ذکر شده است .

ب : گشه خاله چک **Kaša xāla čeka**

این انشعاب کنز بدین علت به این نام خوانده می شود که بعضی از مزارع روستای کیشه خاله ماسال را مشروب می سازد.

ج : اقلی یه پند **Aqali ya Pand**

این انشعاب مزارع مرکزی روستای سیاهمرد را مشروب می سازد.

می گویند اقلی **Aqali** شخصی از طایفه شعبان تیره سیاهمرد بوده و به دلیل داشتن مزارع زیاد این انشعاب به این نام خوانده می شود.

د : چپینه مله پند **čapina malla pand**

این انشعاب کنز، مزارع قسمت غربی سیاهمرد را مشروب می سازد. در ضمن این محله در کنار محله ایسبی یه گیله ژبییه **isbiya gila žiya** قرار دارد.

هـ : کوا بنه ربار : **Kowa bēna rēbār**

این انشعاب کنز ، بدین علت به این نام خوانده می شود که مزارع متصل به کوه و جنگل را مشروب می سازد .

و : نر دقن : **Nara daqan**

این انشعاب مزارع جنوبی روستای سیاهمرد را مشروب می سازد .

لازم به ذکر است که اهالی روستای گیله سرای ماسال سالی یکبار به مدت ۴۸ ساعت می توانند از رودخانه کنز به عنوان نوبت (نَبَ Noba) مزارع خود را آبیاری کنند.

۲ - سییا مرد ربار *Siyā merda rēbār*

یکی دیگر از شعبات رود مرگک می باشد که از بالای روستای چاله سرا از این رود سرچشمه می گیرد و مزارع قسمت شمال شرقی سیاهمرد را آبیاری می کند. این رودخانه نامش را از نام روستا گرفته و به رودخانه سیاهمرد معروف می باشد.

۳ - ایزد پند *izad pand* :

شعبه دیگری از رود مرگک می باشد که از شمال روستای سیاهمرد از این رود سرچشمه می گیرد و مزارع شرقی سیاهمرد را آبیاری می کند. می گویند که کبلا ایزد *Kablā izad* از طایفه آقه قولی *Aqa quli* تیره سیاهمرد بوده که دارای مزارع زیادی بود. به همین دلیل این شعبه به این نام خوانده می شود.

۳ - حاجی چم *Hāji čema* :

این چشمه یکی از چشمه های قدیمی و پرآب روستای سیاهمرد می باشد که مزارع قسمت غربی سیاهمرد را مشروب می سازد در سال ۱۳۷۵ آب این چشمه را لوله کشی نمودند و تا امروز اهالی روستا از آب این چشمه استفاده می نمایند. چون در گذشته این چشمه در ملک شخصی به نام حاجی شعبان از طایفه رحمان تیره سیاهمرد بوده و وی دارای مزارع زیادی بوده است به این خوانده می شود.

جمعیت:

این روستا بر طبق سرشماری سال ۱۳۷۵ دارای ۴۳۷ خانوار و بیش از ۲۱۵۰ نفر جمعیت می باشد. ولی در سال ۱۳۸۰ به علت این که شاندرمن تبدیل به نقطه شهری شد بخشی از این روستا به شهر الحاق شد و در نهایت از وسعت و جمعیت روستا تا حدودی کاسته شد. پیش بینی می شود که در آینده ای نزدیک کل روستا بخشی از شهر محسوب شود.

طوایف:

یکی از اصلی ترین تیره های ایل شاندرمن، تیره سیاهمرد می باشد که طوایف مهم آن عبارتند از:

۱ - آقه قولی *Ağa ğoli* : جد اصلی خانواده قلی پور می باشد. می گویند که آقه قولی (آقه قلی) فرزند میرزا بوده است.

۲ - ممد *Mamad* : جد اصلی خانواده های حبیبی و محمد می باشد.

۳ - مشته قربون *Mašta ğarbon* : جد اصلی خانواده احمدی می باشد.

۴ - حاجی *Hāji* : جد اصلی خانواده های نیرومند، برجی و شعبان پور می باشد.

می گویند که چهار طایفه فوق الذکر از سیاهوَرود امامزاده هاشم به سند فومن آمده واز آنجا به شاندرمن مهاجرت کرده اند.

هم چنین می گویند دو طایفهٔ آقه قولی و مَشْتَهٔ قربون با هم فامیل نزدیک هستند و هم چنین می گویند که بسیاری از اهالی سند فومن با این چهار طایفه خویشاوند می باشند.

۵ - شَبان šabān(شعبان) : جد اصلی خانواده شعبانی می باشد . می گویند که این طایفه از چابکسر به شاندرمن مهاجر کرده اند.

۶ - رَحمان rahmān : جد اصلی خانواده های رحمانی ، بشر دوست و اخلاقی می باشد . می گویند که این طایفه از قلعه رودخان فومن به شاندرمن مهاجرت کرده اند.

۷ - یاقوب Yāqub : جد اصلی خانواده یعقوبی می باشد .

۸ - یوسف yusəf : جد اصلی خانواده یوسفیان می باشد. می گویند که این طایفه از تالش و دولا ب و شاندرمن مهاجرت کرده اند .

۹ - خُداداد xodādād : جد اصلی خانواده خدادادی می باشد .

به نظر می رسد که خانواده های محزون ، بخشنده ، عزیزی ، رضایی ، بابائیان ، مطلق و شعبانی و ... از خانواده های قدیمی تیرهٔ سیاهمرد باشند .

بیلاقات اصلی تیرهٔ سیاهمرد :

۱ - دَشْتِه Dašte : این بیلاق ، بیلاق اصلی تیرهٔ سیاهمرد می باشد که در کتاب رابینو از آن به عنوان یکی از بیلاقات اصلی شاندرمن یاد شده است . در توصیف دَشْتِه هر چه بگوییم کم گفته ایم. به واقع این بیلاق،دشتی سرسبز و زیباست که چشم هر بیننده ای را به خود جلب و خیره می کند .

۲ - خَشْکَه دَرِیا : xəška daryā : این بیلاق ، به گفتهٔ رابینو منطقه گود افتاده ای است که حدود ۱/۵ کیلومتر طول و به همین اندازه هم عرض دارد و با تیغهٔ کوهی که خلخال و شاندرمن را از هم جدا می کند چندان فاصله ندارد . متأسفانه در حال حاضر این منطقه گود با گل و لای پر شده است و مقدار کمی آب از آن عبور می کند ولی اهالی منطقه هر گاه در فیلم دنیای تالش ساخته آقای مسعود شهبازلی بیلاق خَشْکَه دَرِیا را پر از آب می بنند حسرت آن روزها را می خورند .

۳ - نَرْمی چال Narmi čāl: بی شک این بیلاق،مسطح ترین بیلاق ماسال و شاندرمن می باشد و مستعد برگزاری بازیهای بومی محلی است. می توان با ایجاد سرویس های بهداشتی مناسب در این بیلاق از آن برای برگزاری بازی های بومی محلی استفاده نمود.در ضمن محل سکونت قشلاقی تیرهٔ سیاهمرد در شهر شاندرمن و روستای سیاهمرد می باشد. لازم به ذکر است که در گذشته اهالی روستا از طریق راه امامزاده شفیع به بیلاقات مذکور کوچ می کردند، ولی در حال حاضر از این

راه که به دَقَنَه Daqana معروف است فقط برای بردن گاوها و رمه های خود استفاده می کنند و خود از طریق ییلاقات ماسال به ییلاقات مذکور کوچ می کنند.

مذهب و زبان :

زبان همه اهالی روستا زبان شیرین تالشی می باشد و مذهب تمامی آن ها شیعه دوازده امامی است که همه ساله مراسم مذهبی را در مسجد روستا بر پا می دارند.

شغل :

شغل اصلی اهالی روستا کشاورزی و دامداری می باشد و از دیگر مشاغل می توان از پرورش زنبور عسل و پرورش کرم ابریشم نام برد. اکثر خانواده ها در خانه های خود دارای باغ ، چند رأس گاو و ماکیان و ... می باشند. اهالی روستا مایحتاج زندگی خود را از محصولات تولیدی خود و بازار شاندرمن تأمین می کنند .

امکانات موجود در روستا عبارتند از:

۱ - مدرسه:

الف : یک مدرسه ابتدایی با نام فتح سیاهمرد

ب : یک مدرسه راهنمایی با نام معین سیاهمرد.

۲ - نانوائی بربری ۳ یک واحد - مسجد بزرگ امام جعفر صادق (ع) ۴ - کارخانه چوب بری ۵- مهد کودک ۶ - تاکسی تلفنی ۷ - خانه بهداشت ۸ - دهیاری ۹ - کارخانه برنجکوبی ۱۰ - شعبه نفت ۱۱ - مغازه های خیاطی ، آرایشگری و خواربار فروشی و ... در ضمن اهالی روستا که دارای برق ، آب لوله کشی و تلفن بودند در سال ۱۳۸۶ از نعمت گاز هم برخوردار شدند.

دیدنی ها :

۱ - غار آویشو Avišū که در بالای جنگل روستای سیاهمرد قرار دارد . (سییا مردَ خاله Siyāmerda xāla) این غار از غارهای شگفت انگیز در ایران می باشد که در چند سال اخیر مورد توجه کوهنوردان و غار نوردان استان گیلان وجوانان منطقه تالش قرار گرفته است .

۲ - ارتفاعات روستای سیاهمرد و هم چنین جاده چوکا که دو طرف آن را جنگل و شالیزار های پلکانی مزین ساخته اند.

۳ - حاشیه رود مرغک که به روستا متصل است را می توان با آسفالت نمودن جاده کنار آن و ایجاد امکانات رفاهی مناسب به مکان تفریحی مناسبی برای خانواده های بخصوص جوانان تبدیل نمود .

در پایان جا دارد از میرزا لطف الله وزیر ، نصرالله یوسفیان و دیگر اهالی و معتمدین روستا که با حوصله به سئوالاتم پاسخ دادن تشکر نمایم.

برگرفته از: نشریه "تالش" شماره ۳۸